

Előfizetési díj

időkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra helyben	1 "
Időkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagybőv
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkeket

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”

politikai és közgazd. napilap
1873 második félévi folyamára.

A „KELET”

t. előfizetőit tisztelettel fölkerjük,
hogy becses megrendeléseiket az 1873-
dik év második felére mielőbb
megtenni sziveskedjenek, ne hogy a
lap küldésében fűnakadás történjék.

A lap programja, beosztása, mun-
katársai ép úgy a régié maradtak,
mint előfizetési árai, melyek:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben poss-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Ismét a szászok.

A szász képviselők Budapesten időről-
időre hoznak egy-egy határozatot, melylyel a
szász politika forgandó kerekének új meg új
lendítést adnak.

Élénk emlékezetében lehetnek olvasóink-
nak Fabritius segesvári képviselő leleplezései,
ki elbeszélte választóinak, hogy miként hason-
lottak meg a 12 pont felett a Tóth-féle tör-
vényjavaslat nyilvánosságra jöttkor, miként
vetették el a 12 pontot s fogadták el a bel-
ügyminister javaslatát és miként fogadták is-
mét vissza a 12 pontot, midőn Erdélyből azt
a hirt hallják, hogy két minister pártolja
Ez alkalommal a szász képviselők a kö-
vetkező határozatot hozták: „feladatává té-

tetik egy küldöttségnek, mely a maga idején
a szász törvényhatósági rendezés ügyében a
kormánytanácsnak tanácskoznia fog, hogy ez értekez-
let javaslatának átadásakor, a ministerelnök-
kel szemben az universitás 12 pontját a leg-
melegebben védelmezzék s csak ha e kívánság
nem fogadtatnék el, bocsátkozzanak bele a
kormány javaslatába az erre hozott határozatok
tárgyalásába.”

Látszik e határozatból, hogy a szászok
nyíltan kimondták, miszerint ők azt tartják
űdvösnek az egymástól szerfelett elütő két ja-
vaslat közül, a melyiket a kormány magáé-
vá tesz. Ez által azonban a bálványozott 12 pont
telje en értékét veszítette, most már ismét vi-
tatkozás alá kerültek maguk a szászok között
az eddig sérthetetlennek tartott pontok, két
pártra szakadtak a törvényhatóságok; Seges-
vár hálát adott a belügyministernek előde
törvényjavaslatáért és Beszterce meg Szeben
anathemat kiáltottak Segesvárra merészsgéért.
Mig ez a vidéken így tart, Budapesten a szász
képviselők ismét a békeségen vagy inkább a
régí program helyreállításán törik fejüket.
A szebeni „Wochenblatt”-nak jun. 14-ikéről
keltezett legutolsó számában olvassuk történe-
tét, hogy miként igyekeztek a képviselők e
czélt elérni. E szerint május végén Kapp sze-
beni képviselő hosszabb indoklás mellett a
következő határozati javaslatot terjesztette a
szászok értekezlete elé: „Kimondják a szász
képviselők, hogy minden körülmények közt
el vannak határozva, a törvényhatósági ren-
dezés kérdésében az illető programponzato-
kat (a megyesieket) a szász nemzeti egyetem
feliratával egybehangzólag védelmezni s azt
fenntartani; kötelességüknek tartják továbbá
minden erejükből arra törekedni, hogy a Szász-
föld (?) törvényes rendezése, melyre nézve
joga van, végre, és pedig a mily gyorsan
csak lehetséges, keresztülvitessék.

E határozati javaslatot a többség a „Wochen-
blatt” szerint nem pártolta ugyan, de az alap-
eszmét magáévá tévén, Dörr képviselő indít-
ványára a következő határozatot hozta: „Mint-
hogy a szász képviselők kötelességüket telje-
sítve a nemzeti program és választóik írá-
nyában, el vannak határozva a megyesi pro-
gramnak a helyhatósági rendezést illető pont-
jait összhangban a szász nemzeti egyetemenk
1872 december 16-iki feliratával védelmezni
és fentartani; mint, hogy azonban a dolgok mai
állását tekintve nem látják kényszerítő szük-
ségét e czéluk és törekvésük tudat adásának,
az értekezlet Kapp indítványa felett napirend-
re tér.” E határozattal szemben csak egy két

szavazat által támogatott módosító indítvány
tétetett, hogy t. i. e szavak: „összhangban a
szász nemzeti egyetem feliratával” kihagyas-
sanak.

A fennebbi határozat tehát a szászok
ideiglenes politikai meggyőződésének je-
lenlegi kinyomata. A „Wochenblatt” pesti
levele szerint kettő szavazott a javaslat ellen;
kik t. i. a módosító indítványt tették és 5 kép-
viselő nem volt jelen, kik közül csak 3 két-
séges, hogy a határozati javaslat mellett sza-
vazott volna. A két képviselőnek azon módo-
sító javaslatára nézve, hogy az: „összhangban
a szász nemzeti egyetem feliratával” szavak
kihagyassanak, szükségesnek találjuk megje-
gyezni, hogy azon szász képviselők, kik a
Tóth-féle törvényjavaslatot egészben elfogad-
ták, szintén a megyesi program alapján ál-
lóknak mondják magukat s csupán az egye-
tem felirata, az ugynevezett 12 pont ellen
küzdnek.

Mindezekből a következő resultatumot
vonhatjuk ki: a Megyesen kisikart egység
a szászok között maig sincs helyreállva, az
ó szászok azonban a „Mediascher Tag”-nak
nagy hasznát vették, mivel ők, kik eddig kis-
sebbségben voltak, most többségre vergődtek;
az ifjú szász párt most is él, de a képviselők
közé, tekintve a fennebbi határozathozatalt,
most körülbelül ötön lehetnek.

Ez tehát eredménye az éhhetetlen politi-
kának, melyet az ifjú szászok követtek. Med-
gyesen elfogadtak egy programot, mely épen
úgy értelmezhető, mint a hogy bárki akarja,
bizva az egyetemenkben nem sokat gondolnak
a képviselő választásokkal; az ó szászok ek-
kor tért nyerve, alig kerül a sor a megyesi
program határozottabb körvonalozására, dia-
dalmaskodnak az ifjak felett.

Ezen azonban nekünk nincs miért ag-
gódnunk; ugyanezen szász képviselők voltak,
kik már egyszer a Tóth-féle törvényjavaslatot
elfogadták. Ha elfogadták önkényesen, bizo-
nyára a reájok nézve kedvezőtlenebbe is be-
le nyugosznak, ha nem lesz mi között válto-
gatni. A szászok képviselői fennebbi értekez-
letükön megkísértették határozott szint vallani,
de csak szín lesz ez is, mint oly sok máskor.

— Az aratási kilátásokat illetőleg Érkövi

Adolf ur, közéleti bejárta az ország több részét, a
képv. házba ma azon hirt hozta, hogy több helyütt
jó termés várható s a rémhírek nagy része alaptal-
lan. Érkövi ur közelebb nyilvánosságra hozza tapasz-
talatait.

— Telve bú szellemmel, beszélje tovább Eduárd

— Telve reményekkel, térek viszsza, sok kiálto t baj
és veszélyek után, hogy beváltam részemről, a
kölesönösön tett hűségű esküt. Ekkor hallom, husz
mértőlőndyre innét, hogy ő engem elfeledett, hűtlen
lett hozzám, s egy tehetősebb emberhez fordítá szí-
vét. Nem vala számdékom szemrehányásokat tenni
neki, csak óhajtam őt még egyszer látni, s saját ma-
gam győződnei meg a hir valóságáról. Reményiletem,
hátba akarván kívül volt erre erőltetve. Igaz gyenge
vigasz ez, de azért még is vigasz, gondolám, s ide
jöttem. Hogy meg tudjam a valót, a tiszta igazsá-
got, hogy saját magam szemlélődhessem s itélhessek
s hogy egyfelől akadályra ne találjak, másfelől
nehogy csak a multak emléke által gyakoroljam reá
befolyásom — (ha még hűnék ilyenell fölötte —) át-
öltözködtem — őn tudja miképp, — s vártam az uton,
tudja hol. Őn nem gyanakodott épp oly kevésé mint
ő — itt Dotra mutatott — míg a kemencza előtt vala-
mit sügtam fülébe, s erre úgy megijedt, hogy majd-
nem elarult.

— De a ki, mintán láttá, hogy Eduárd még él,
és haza jött, — zokogá Dot, ki most átvévé a szót,
mely alkalomra az egész elbeszélés alatt, fájdalom-
ba merülten várakozott, — és midőn megérté szá-
ndékát; esdekelte tanácslá neki titkát megóvni; mert
az ő öreg barátja, Peerybingle John, igen is nyílt
szívű és minden mesterkedésre nézt igen ügyetlen
ő egyáltalán, egy nagyon ügyetlen ember, tévé hoz-
zá félig sirva, félig nevetve, — s képtelen arra, hogy
titkát megóvni segítse.

És midőn ő — ez én vagyok John, zokogá to-
vább a kicsi asszony — neki mindeneket elbeszélte, ho-
gyan hívé őt kedvese halottnak s hogyan kénysze-
rité anyja kedve elleni házasságra, melyet az együ-

— A baloldali kör jun. 18-iki értekezletén,
melyen Ghyczy Kálmán elnököl, Csávolszkyknak lap-
indítási terve élénk vitára adott alkalmat.

Csávolszky Lajos hosszasan kifejté az ügy
miben állását, elmondá, hogy Simonyi Ernő készenek
nyilatkozott a bihari pontok alapján lapot indítani.
Szóló azon nézetben volt, hogy miután a párt a bi-
hari pontok alapján áll, szükségtelen a vállalatot a
pártnak bejelenteni.

Szóló egyszerűen irodalmi vállalatnak tekinté az
ügyet és bejelentést a párt körében csak program
megjelenése előtt tartotta szükségesnek.

Móricz Pál, Tisza Kálmán és Csernátorny La-
jos ezután hevesen megtámadták Csávolszkyt, ki vi-
szont Csernátorny ellen kelt ki, felhozván, hogy en-
nek nem volt joga őt oly praeceptor hangon meg-
korholni, miután maga is gyakran lényegesen eltért
a párt álláspontjától.

Heves vita után az határozatott, hogy vala-
mely irodalmi vállalat megindítását a személyes sza-
badsg megsejtése nélkül megakadályozni nem lehet
de politikai jellegű irodalmi vállalatot más párt tag-
jával megindítani, a kör beelvezése nélkül nem
lehet.

Ezután fölvetették a költségvetés kérdése, mely
iránt a párt ezt határozta, hogy belebocsátkozik an-
nak holnapi tárgyalásába, és hogy azt eddigi szokása
szerint elfogadjá a részletes tárgyalás alapjául, hogy
így alkalmá legyen benne levonásokat tehetni.

Helyszínelési ügy.

Tekintetes szerkesztő ur! Becses lapja június
17-iki számában „az erdélyi helyszínelés ügye” czím
alatt megjelent cikkre — minthogy abban a sok
jókat mellett olyanok is vannak, melyek nemcsak
a tényeknek rossz kifarobásból merített eferdítését,
de a telekkönyvi titzi-elek s különösen a közpon-
ti iroda személyzetét is a nagyérdemű közönség
előtt rossz színben tünteti fel — az alább előadott
czáfolatomat nagyrabecsült lapjába, már a méltá-
nyosság szempontjából is, felvenni egész tisztelettel
kérem.

Czikkiró ur véleménye, hogy a telekkönyvi
igazgatóság élére egy s akavatott, munkás, a kor-
mány ügy, mint a birtokosok bizalmát bíró félfu
állittassék, nincs semmi észre vételem — tudja, avagy
tudni fogja a nagyméltósága miniszterium és bizo-
nyára a szerint intézkedett, avagy fog intézkedni.
De legyen szabad kérdenem, ha már a czikkiró ur
a helyszínelés folyamatát kiváló figyelemmel kísérte,
sőt beható tanulmányának tárgyává tette, előfor-
dult-e a helyszínelés eddigi folyamala alatt, legalább
egyszer is azon eset, hogy az igazgatóság rendelkezése bár-
mi tekintetbe is a ba s a s k o d á s czímét csak megkö-
zelítette volna? Már pedig midőn czikkiró ur

gyű jő ven jószág-elnyosnek nevezett; és midőn ő —
ez ismét én vagyok John, — elmondá neki hogy a
lakodalom még nem történt meg, ambar, hogy nagyon
közel állnak hozzá és hogy a mátká csak tel lenne
áldozva, ha arra kerülne a dolog, mert szerelem tel-
jességgel nincsen a játékbán; és midőn Eduárd e
felett csaknem megbolondult örömeiben, akkor ő így
szóla, — ismét én John — hogy majd közbeveti ő
magát, a mint már azt a régi időkben is tette volt,
John, s kifürkészi kedvesét, hogy megbizonyosod-
jék, miszerint az a mit ő, — ismét én John, — hogy
a mit ő mond és gondol, valósággal igaz. És igaz is
volt John! más segélyével találkoztak ők John!
És meg is esküdtek John, ez előtt egy órával. És
ime itt van a menyasszony! És Gruff és Takleton,
aglegény maradhat egész világ életében, s úgy is
halhat meg. És én egy boldog kicsi asszony vagyok,
Mayett az isten áldjon meg!

Nem, ő egy megragadó kicsi asszony vala, —
ha ide illek ezt most elmondani — de még tán soha
sem vala ő oly tükletesen oly anynyira megragadó,
mint most öröm mámorában, soha nem hallhatni oly
kedves, oly elragadó szerencse kívánságokat, melyek-
kel most ő magát és a menyasszonyát elárasztá.

Ez alatt a derék fuvaros érzelmei zajos roba-
mában, melyek kábít ostromlák, egészen zavartan
állott. Most neje felé akart sietni, de Dot eltárol-
tósag nyújtá ki kezét, s félrevonult előle mint az
előbb.

Nem John, nem! hallgass meg mindent! Ne
szeress addig ismét engem, mig minden szót meg
nem hallgattál, mit mondani akarok neked. Az nagy
hiba volt tőlen John, hogy titkom volt előtled.
És ezt szívből bánom.

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

A tücsök a tűzhelyen.

Dickens elbeszélése.

Harmadik czirpegés.

(Folytatás.)

Egész tisztelet a szívélyességek, melylyel e
nap barnított, fekete fűrt tengerész elébe ment, s
rózsás kis ajkát félre nem fordítva, egész bátorsá-
ggal meg hagyá magát csókoltatni általa, s fenn-
bogó keblére öleltetni.

De egész tisztelet ám a kakuknak is — s miért
is ne? — mely most, mint egy rabló tört ki már
kastélyának csapó ajtaján, s tizenkétszer kakukkolt
le az összegyűlt társaságra, mintha egészen ittas
lenne az örömtől!

A fuvaros, ki e perczen lépett bé, nem kevés-
sé volt megrökönyödve s volt is reá oka, ily vig társa-
ság közepette látva magát, és ily rögtönözve.

— Nézzé John, kiálta Kaleb magunkivüli
örömeiben, tekintsen ide!

Fiam az aranytermő Amerikából! Az én fiam,
testestől lekeztől!

Ah a kit őn állított és küldött ki s kinek
mindig oly jó, igaz barátja volt!

A fuvaros előlépett, hogy kezét adjon neki;
de hirtelen visszahökkenve, mivel egy vonás arczá-
ban, a szekerén hozott süketre emlékeztette, így ki-
áltott fel:

— Te valál az Eduárd?

azt szorgalmazza, hogy a kinevezendő igazgató ne csak kellő hatáskörrel ruháztassék föl; hanem ellenőrzést alatt is legyen, csak azért, hogy basává ne válhassék. Önként azt kell érteni az olvasónak, hogy az eddigi igazgató eljárása önkényserű basáskodás volt. Elhunyt igazgatónk igazságszeretetének megőrzése végett, ha csak egy esetet is fel tud hozni, melyből a basáskodás kitünik, havi járandóságot valamely jótékony célra — mit ezikkiró ur megnevezend — önként felajánlom.

Jobbnak látna továbbá a czikkiró ur, hogy a főbiztosok kinevezési joga tartozzék a ministeriumhoz, mert az eddigi rendszer szerint a főbiztosokat az igazgató teremtette és lettek neki vak eszközei.

Erre nézve is rosszul informáltatt a czikkiró ur, mert bizony higgye el, nem teremtette őket az igazgató, hanem a még főbiztos lett volna belőle, előbb a főmélt. ministerium kinevezte második osztályu, utóbb szorgalma folytán első osztályu tollnokká, és ha még nagyobb érdemeket is szerzett magának, végtére biztosnak, mely állásával a telekkönyvi helyszínelő személyzet legnagyobb napdjai állomását nyerte meg. Azonban megengedte a magas ministerium, hogy az igazgató, ki legjobban kell hogy ismerje embereit, belátása szerint 12 biztost választhasson ki személyzetéből és ezeket bizza meg az egyes helyszínelő kerületekbe szétszortan működő tisztviselők ellenőrzésével, valamint kisebb személyi ügyeiket is, hogy intézze, a munkákat vezesse, azoknak folyamáról az igazgatóságot tudósítsa stb. És mivel ezeknek fontos teljesítése végett folytonosan csaknem utazni kell, 15 forintnyi havi napidíj pótlék általánysított részükre.

Ezen 15 frtyai átalány és a vele járó főbiztosi címnek osztogatását nem látja tehát helyesnek czikkiró ur az igazgató rendelkezése alatt hagyni nemde? Mit gondol czikkiró ur, miféle fejtelenség uralkodnék egy főbiztosi kerületben azon esetben, ha az illető kerület főbiztosa a testületből kilépne? — a mi pedig egy vagy más okok miatt gyakori — még a magas ministeriumhoz a változás bejelentve, helyébe egy másik kinevezése miatt ajánlat tételnek és arra a kinevezés megjöne, ki vezetné azon kerületben a főbiztosi teendőket, czikkiró ur nemde?! Ilyen esetekben a rögtön intézkedés szükséges, még pedig legtöbbször azon tisztviselőkből választva, a kik azon kerületben szorgalmuk, munkásságuk által, többi tisztársaik előtt tekintélyt vívtak ki magoknak.

Ne gondolja czikkiró ur, hogy azért, mivel az igazgató egy tisztviselőt bizalmával megajándékoz és egy az utazásokban kétszeresen is elköltött 15 frtyai átalányt számára eszközöl, — már vak eszközöz aljasítja le magát, addig a míg egy ilyen egyént felfedezze az illetők között — kérem tisztelje az egyének önértékét — és ne vonja kétségbe azt, a mit talán a czikkiró ur informálójá megtenne.

Neki ront továbbá czikkiró ur a kolozsvári központi igazgatósági iroda létszámának és azt 24 drágán fizetett hivatalnoknak mondia, holott pedig czikkiró ur szerint 2 ügyes tollnok 2 gyakornokkal a teendőket könnyen meggyőzi. Ezen állításával tökéletesen meggyőz mindenkit czikkiró ur arról, hogy a helyszínelési munkákat vezetése körüli eljárások, fontos és annyi sok fáradságot igénylő — mondhatni kényes ügymenetéről — a legelkiismeretlenebbül és felette rosszul van értesülve. Mert nem áll először az sem, hogy az iroda létszáma 24 hivatalnokot számlál, mert az igazgatósági iroda teendőit csak 12 tisztviselő végzi, még pedig annyi szorgalommal, mennyivel egy ember mint megszabott hivatalos óra alatt reggel 8—12-ig délután 2—6 óráig végezhet; mindig damoklesi kard szerint lebegve előtte azon félelem, hogy ha 24 óráig nem dolgozik, napidíjai az állam-pénztár részére levonatnak. Ez tény, mégpedig valóság: tény, mit behozonyítani — ha kívánja — mindenkor módomban áll, hozzá téve még azon körülményt, hogy ezen 12 tisztviselőnek egy olyan igazgatója volt, ki nemcsak a fennebb idézett órát tartá meg, hanem télen még inkább mint nyáron az éjjeli 10, 11, és 12 mindig és az 1, 2, 3 óra hajnalban, sőt a reggel is többször dolgozó asztalánál találá, lebegve mindig szeme előtt azon cél, hogy a magyar kormány és a nagy tekintetű közönség által az annyira sürgetett helyszínelést mielőbb bevégezhesse. Most pedig mivel olyan igazgatója a telekk. testületnek bizonyára — ki éjjelét is feláldozná, mint az elhunyt — lenni nem fog! azon 12 tisztviselő mellé még egyének szükségeltetnek, mert nem számítva azon igenis nem ok nélkül való tábláskimutatásokat, melyekre czikkiró ur szerint szükség nincsen, mégis az annyira kiterjedt és 470-ig való elszortan dolgozó tisztviselők működésének kiszabása, munkálatainak számba vétele, ellenőrzése, (mely által az államkincstár részére, mint ki nem érdemelt munkabér, havonként 1000—1200 frt takarított meg) feigyelemli ügyeik elintézése, fizetéseik kiosztása, a hatóságok és egyes községek az ügy iránti közönyösségükből származó napi rendszeren lévő bajok orvoslása, a szorgalmasok jutalmazása, (nem pedig, mint czikkiró megjegyzi a rest kegyencek kitüntetése), továbbá az annyira zaklatott és számtalan — a helyi viszonyokból eredő — nélkülözésekkel küzdő, de jövőjük felől semmi reményt nem tápláló, elcsüggedt tisztviselők lelkesítése, buzdítása, stb. igen is megkíván-

ja nem 4 egyén, hanem 14-nek egészen odaadó, lelkiismeretes és szorgalmas munkásságát.

(Vége köv.)

Uj hang a „székely pályadij” ügyében.

Egy közlebbi jelentésében Jakab Elek ur el akarja hitetni az olvasó közönséggel; hogy az „egy székely” felszólalása a székely pályadij ügyében nem vásárhelyi eredetű, hogy azt botránkozással olvasták a székely fővárosban. Tiltakozunk ez állítás ellen nem akarunk megfosztatni azon érdemtől — bármily csekély is az különben — hogy városunkból indult meg az a törekvés, melynek nincs egyéb célja, mint egy egyébiránt jóvalvaló eszmét a rajongás fellegi közül a józan lehetőség ösvényére terelni. A tudósító, kitől ez értesítést vette, tévuttra akarja vezetni Jakab E. urat, mert neki tudnia kell: hogy itt mi köztünk sokszor discussio tárgya a „székely pályadij” ügye, hogy J. E. ur jelentéseit a hazafiai öröm s a tréfás mulatság bizonyos vegyületével szoktuk átlapozni. Öszintén örvendünk, hogy a mostani „nehéz idők s nyomasztó politikai viszonyok közü” — mert hiszen mikor volt még a székely a a mostanihoz hasonló nehéz és nyomasztó politikai körülmények közt? — találkozik-e még áldozatkész ember a székelyföldön; a tréfás hangulatot J. E. ur jelentéseinek lelkesülő és lelkesítő különös módja ébreszti mi bennünk. Azt is tudhatná az a tudósító, hogy egyre szaporodik köztünk a nagálók kis táborra, még azok közül is vannak deserteureink, kik adományokkal járultak Jakab ur indítványához; a nélkül azonban, hogy filléreiket sajnálnák, vagy visszakövetelnék. Nem tartozkodunk kijelenteni, hogy mi is a nagálók sorába tartozunk, még pedig az „egy székely” józan érvelésén kívül, magának J. E. urnak példája és szavai hajtottak az ellenkező táborba.

Midőn J. E. ur a fényes dicsőség s tán még fényesebb jutalom által fellelkesítve, Kolozsvár története megírására vállalkozott, olyan forma helyzetben lehetett, mint az a szakács, a kit megbiznak, hogy készítsen izletes ebédet egy éhes publikum számára; a szakács neki fog, de megütődve veszi észre, hogy a kamarában nincs egyéb egy kis kőménymagnál és rántásnak való lisztnél, fut ide s tova, de hirtelenében az ebédre várakozó publikum étvágát nem tudja egyébbel kielégíteni. Nem mi mondjuk, a „Budapesti Szemle” legközelebbi füzeté mondja: hogy J. E. ur „Kolozsvár története” nem egyéb, vékony rántással feleresztett kőménylevesnél.

Hanem mi méltányosabbak kívánunk lenni, készséggel elismerjük, hogy a rendelkezése alatt álló materialekből nem is lehetett ludmájpástóttommal traktálni meg a közönséget. Késéget nem szenved, hogy teljesen hasonló sorsa lesz annak, a ki a székely pályadij elnyerésére vállalkozik. Midőn kezébe veszi az ollót, s neki fog, hogy a kritika követelményei és az aesthetikai izlés szabványai szerint szabja ki művét: észre fogja venni, hogy a kelme nem elegendő, sőt a mi meg van, az is keskeny s fogyatkozásokkal teljes. Mit lesz egyebet teendő, mint hogy az anyag-szerzés fásaszt munkájához lát, felkutatja a Telekkönyvtárt, fehervári káptalanat, a székely városok és magánosok levéltárait; s midőn évek múlva egy esomó adat birtokában lesz, hogy munkája kárba ne vesszen, összefűrészi a begyűjtött adatokat a „Székely nép története” czim alatt. Ezen okmány-halmaznak — tagadhatlanul — meg lesz a maga becsé: fontos lépcsőül szolgálend egy későbbi kor fiának a székely nemzet története igazi megírására; de nem lesz az, a mivel Jakab ur kecsgetteti honfirtárait. A kétezeret meghaladó adományozók közt nem egy lesz, a ki így fog magában felszajtatni: nem ilyen művel kecsgettett minket Jakab E. ur! miért nem mondotta meg igazán, hogy mit lehet várnunk.

Jakab E. urnak nemcsak példája, hanem szavai is hajtottak az ellenkező meggyőződésre. Midőn Kolozsvár története terjedelmes okmánytárát saját alá elkészítette, így szól előbeszédében: „Akaratom volt rá, sőt egy ideig hittem is, hogy tán jobbát alkothatók, de az anyaggyűjtésnek már derekam át kellett látnom, hogy az én legfőbb érdemem jórészt a lelkiismeretes gyűjtés és uttörés, az — úgy hiszem — becses „Oklevéltár”, nem pedig a műalkotás lesz. Különbön sok jelesünk példájából tanultam meg, hogy a kik későn fognak nagy munkához, az előkészület lelki örömeit kimeríti, életérjüket elfogyasztja; ők tán egybegyűjtik a tervezett épület anyagát, tán fel is építik egyes részeit, de egész műveket ritkán végzik be. Oly nehéz tárgyak, misz a tölem feloldozás végett elvállalt, t. i. egy tekintélyes város harmadfél ezer év időközére terjedő történetének alapos fölszerelésére, s művészi megírására az illetők teljes erkölcsi és anyagi nyamolitása mellett, legalább tíz évi előkészület, ugyanennyi megírás idő, tell erszény, hivattallal el nem foglaltság, vaskitartás, erőteljes férfikor, ép szem és jó egészséggel kell”. — Nincs okunk kétkedni e szavak őszinteségében, hiszen nem a priori okoskodás, de a legszavavehetőbb tanu, a tapasztalás mondotta azokat Jakab E. ur tollára.

Bizonyosak vagyunk benne, mikép ha akkor, midőn e sorokat papírra tette, következőké-

dést intéztük volna J. urhoz: mit gondol-lehetéséges, e napjainkban a székely nemzet történetének művészi megírása: határozottan nem-mal felelt volna, s így felel magában most is azon pillanatokban, midőn az enthusiasmus füvege leesik szemei elől. Mi az oka mégis, hogy ma más nézetnek lőn lelkesedett apostolává? Megmondjuk. Egy divat, mely napjainkban nagyon kelendő; egy emberi gyengeség, mely nem egy honfirtásunkon vett erőt, mely abból áll: hogy hiu csillogás és olcsó népszerűségért, képesek vagyunk legőszintébb és legigazabb meggyőződésünket is eltagadni.

M.-Vásárhely, 1873. június 17-én.

Egy másik székely

Országgyűlés.

Budapest, június 18.

A költségvetés tárgyalása alkalmából a pártok között kifejlődött differentiakat már érintettük. A képviselői körökben általánosan hire terjedt, hogy a baloldali kör ismert határozata, mely a költségvetés elhalasztását ajánlja, a pártvezérek: Tisza és Ghyecz némi ellenzése mellett létesült s Tisza a föltétes tárgyalás mellett szólt. A párt zöme azonban másként határozott s az ellenzéki kör az ügyet pártkérdésnek jelentette ki, mely határozatnak Tisza és Ghyecz alárendelék magukat.

E körülmények folytán s mintán az is tudva volt, hogy a Deákkör egy része is helyesebbnek tartaná a költségvetés tárgyalási elhalasztását, a képvis. ház mai ülése, melyen a költségvetés tárgyalásának megkezdése volt napirenden, nagy izgatottság között nyitott meg.

Míg az elnöki előterjesztések, bejelentések stb. történtek, a miniszterek több képviselővel tartottak értekezletet s midőn a ház napirendhez, illetőleg a költségvetés tárgyalásának megkezdéséhez akart fogyni, az elnök azt jelenté, hogy a kormány egy zárt ülés megtartását kéri.

A zárt ülés azonnal megtartott s mint halljuk, következőleg folyt le:

A közönség az ülés-teremből eltávozván, felszólt Kerkapoly pénzügyminiszter: Azon kezdé, hogy a kormány csak tegnap késő este értesült a baloldali kör határozatáról, mely szerint a budget-tárgyalás őszre lenne halasztandó. A kormány e határozat érvényre emelkedését nagy calamitásnak tartaná s minthogy egyáltalában az ország érdeke azt sürgeti, hogy a jelen nehéz viszonyokkal szemben az összes pártok egyetértve működjenek, e zárt tanácskozmányban kívánja előadni az okokat, melyek a kormányt arra bírják, hogy a költségvetés azonnali tárgyalását kérje s ez okok megfontolását a ház minden tagjának figyelmébe ajánlja.

Késéget sem szenved, hogy a viszonyok nehezek; de azok sulya alól csak a productiv munka által menekülhetünk. E munka körébe számítja a miniszter a törvényhozás munkáját első sorban s hogy a törvényhozás az őszi időszakot productiv törvény alakító munkával tölthesse: ez volt oka annak, hogy a költségvetést most akarja tárgyalatni.

A jelen viszonyok nehezek, de nem késégből-ejtők. A miniszter elősorolja az állampénztár kezelésének eredményeit, melyek nem állanak a múlt évek mögött. Áprilisban, az igaz, kétszázezer forinttal kevesebb folyt be directadóban, mint a múlt évben, de májusban nyolcszáz ezer forinttal több, mint 1872-ben. A miniszter alaposan reméli, hogy minden nehezéssel szerencsésen megküzd s a mi a termést illeti, az ország minden részéből hozzáérkezett jelentések alapján azt mondhatja, hogy a roztarmés igen rossz lesz ugyan, de a zabából még mindig középtermést lehet remélnünk.

Viszonyaink komorsága tehát épen nem indokolja a költségvetés tárgyalásának elhalasztását és pedig annál kevésbbé, mert a kormány csak az elkerülhetetlenül szükséges kiadások megállapítását kéri, ezeket pedig meg kellene állapítani minden körülmény között, még akkor is, ha valószínűnek ama komor kiállítások, melyekkel némelyek a termés eredménye iránt viseltetnek.

Kerkapoly miniszter megjegyzi még, hogy a nehéz viszonyokiránt a kormány tekintettel van s az adóvégrehajtások szigora csak azok ellen alkalmaztatik, kik nagyobb összeggel vannak hátralékban, mint a mennyi az adórestantiák diametralis összege, s az általa előadott okok és különösen annak megfontolását, hogy a költségvetés elhalasztása megindíthatná hitelünket s a külföld előtt azon színezettel birna, hogy Magyarország törvényhozása annyira megdőbbsen, hogy a budget megállapításához sem mert bozáz fogni; mind e szempontok megfontolását — mondjuk — a ház összes pártjainak ismételve figyelmébe ajánlja.

Horváth Gyula, ki a miniszter után felszólt, az adóvégrehajtások tárgyában, melyeket igen szigorúknak mond, tett kérdést, a mire a pénzügyminiszter megfelelvén, felszólt.

Deák Ferencz. Arra figyelmezteté a házat, hogy azért tanácskozott az idén tavasszal a delegatió, azért állt a ház is mindeddig együtt, mert még a nyári idényben akarta letárgyalni a budgetet. A ház összes pártjai ezt helyeselték, a ház hétfőn ezt el is határozta; hétfő óta pedig nem történt semmi, a mi az elhalasztást indokolhatná.

Deák teljesen osztja a nézetet, hogy a költségvetés elhalasztását a külföld arra magyarázná, hogy az ország törvényhozása megdőbbsen a viszonyoktól s azt az ország hitelére igen károsnak tartja. Lehetnek közlünk, — ugymond, — kiknek kifogásuk van egyik vagy másik miniszter személye ellen; lehetnek, kik nem helyeslik a többség politikáját; az ily tendenciák érvényesítését azonban nem szabad az ország rovására megkísérteni.

Az nem nagy baj, ha holnap egy más kormány ül a miniszteri székeken, mint ma; de az nagy és sulyos baj, ha az ország hitele megcsorol. Pártolja tehát, hogy a költségvetés tárgyalása el ne halasztassék, s az elhalasztást helytelennek, károsnak, sőt veszélyesnek tartja. — Deák későde nagy és általános benyomást tett; a zajos helyeslések és éljenzések minduntalan megszakíták az ünnepelt szónokot.

Tisza Kálmán mindenekelőtt azt jegyzi meg, hogy ő már mult szombaton ajánlott ez ügyben zárt ülést, de a kormány részéről ez szükségtelennek tartott, mit csak az ellenében jegyez meg, hogy azon okok, melyek a tárgyalás elhatározása mellett szólanak, nem hétfő óta merültek fel. Midőn először megpendítettett az, hogy a budget tavasszal tárgyalassék, ő ezt helyeslé; de azt hitte, hogy teljes budgetről lesz szó s nem ily csonka előterjesztésről. Azt hitte, hogy az egész budget fog azonnal tárgyalatni! csak a felhatalmazás maradt őszre. A mai idők, midőn a gazdaembert hazahívja a gond és a munka, a budgettárgyalásra nem alkalmasak s az elhalasztás annál inkább megtörténhetnék, mert a kormánynak, az aratás eredményéhez képest, azonnal aratás után, augusztus közepén a teendő intézkedésekre össze kellene hívnia a házat. A pénzügyminiszter által előadottakra nem akar most tüzetesen válaszolni; minthogy azonban párttanácskozmány határozta a tárgyalás elhalasztásának indítványozását, az előadottak megmondolása szintén csak párttanácskozmányban történhetik, és pedig nem volna lehetséges, ha a zárttanácskozmányra következő nyílt ülésben a budget tárgyalása azonnal megkezdetnék.

Kerkapoly miniszter általános helyeslés között a budgettárgyalásnak holnapra halasztását ajánlja.

Simonyi Ernő: Határozottan rosszalja a budget mostani tárgyalását. Ez a csonka előterjesztés, melyet ha a ház most nem tárgyalna is, abból az ország hitelét semmi kár sem érhetné. A kormány csak azért erőlteti a dolgot, mert könnyedén akar átesni a budget tárgyalásán és mert tudja, hogy saját pártjánál is kisebbségben maradhat. — A balközép egy része helyesli Simonyi szavait.

Ezzel véget ért a zárt tanácskozmány s az ennek befejezte után megnyitott nyílt ülésben a budgettárgyalás holnapra halasztatott.

Bukuresti szemle.

A rendpárt főorgánuma a „Pressa” megelégtetésén a vörös lapoknak hazánk elleni folytonos agitálását, a következő férfias vezércikkkel veri vissza a szájhős hazafiakat.

„A mi radikál pártunk egy idő óta minden erejét leginkább arra fordítja, hogy Ausztria-Magyarországra a mi legnagyobb ellenségünk s egyuttal árulóknak mutatja fel mindazokat, kik ellenkező véleményen lévén, azt hiszik, miszerint Románia legfőbb érdeke követeli azt, hogy Ausztria-Magyarországgal jó és barátságos viszonyban állunk. A vörspárt főlapja a Románul, leginkább Boereszkó küldügyerre szorja düböt, kit az öszeköttetések ügyének — minisztrul junctionilornak nevez, mintha ez volna a minister, a ki által az Ausztria-Magyarhonnal való jó viszony még jobban megerősítették. A radikálok ezen támadása becsületére válik Boereszknak s azt bizonyítja, hogy ő jó úton jár. Mi azonban nem követjük a vöröseket a személyeskedés terére, hisz a vörös urak még mérsékletet mutatnak-e midőn Boereszknak tulajdonítják a román vasutaknak a magyarhonnival összeköttetését. Boereszkó volt az orosz és török vasuti összeköttetéseknek is mint képviselő, referense s így szerencséjének tarthatandja, ha a többi összeköttetéseket is megvalósíthatja. A vörösek előtt e miatt hármass áruló fog lenni, de a nemzet hálijára érdemesitendi, bármi kicsinyben is járuland e végtelen nemzei jólét megvalósításához.

Mi tehát fel sem vesszük a demagogok kiáltózásait, azért mert az ők khinai képtelenségeiket nem támogatjuk és sokkal magasabb szempontból fogjuk fel a dolgot. Azt kérjük tehát: vajjon mi lehet az oka annak, hogy a mi demagogjaink most Oroszországra, majd Poroszországra s majd Ausztria-Magyarországra öntik ki düböknek egész mérget? Könnyen megleljük annak okát. Mindaz a mi a jó rendet és az 1866-ban felállított kormányformát képes megszilárdítani, a vörösek néve kétségbejött. Több ízben megmondottuk már, hogy 1870-től kezdve az európai politikának sulypontja északra költözött. Franciaország még sokáig ebeinek orvoslásával és ereje kifejlesztésével leend elfoglalva. A sulyegyen mérlegbe más hatalmak léptek. Egy hatalom-e vagy több ez a kérdés? Az idő megmutatta, hogy még 1870 után sem képes erre egyetlen egy hatalom, hanem három hatalom között oszlik meg

u. m. Russia, Prussia és Austro-Ungaria között s annyira, hogy e három hatalom ma a legjobb viszonyban áll egymással.

Ez az összeköttetés a nélkül hogy a régi szentszövetséget felelevenítene, hatalmas záloga Európának békéjének. Természetes, hogy ez a demagógoknak sehogysa sem tetszik egy országban sem. Nekünk románoknak azonban nagyon kell, hogy tessenek, mert e szövetség egyszerűsége záloga a mi nemzeti létünknek és fejlődésünknek! Ausztria-Magyarországnak e hármasszövetségben felette fontos szerep jutott. Tények beszélnek ezt s a jövő még inkább be fogja bizonyítani. Mi lehet tehát a mi valódi politikánk? Talán, hogy a vörösek tanácsát kövessük. A kik miután Russia és Germánia ellen az elrekedésig kiabáltak, most Ausztria-Magyarország ellen kötöztetik meg furiájukat? okoskodjunk egy keveset. A demagógok által híresztelt fajpolitika nem komoly dolog s nem is létezik, a mint az 1870-beli eseményekből láthatjuk. Bármelyik országnak is csak egy helyes politikája lehet és ez az érdekepolitika s így Romániára nézve is csakis ez üdvös. S épen ez a politika mondja neki, hogy Ausztria-Magyarországgal éljen jó viszonyban, mert ezt követeli annak a hármasszövetségben elfoglalt fontos állása és ezt követelik hazánkban különböző gazdasági és politikai érdekei. Russiával jó viszonyban élünk s fognak élni, mert ez a hatalom mindig védelmezőnk volt s így vagyunk Prussziával is részint dynastiai s részint politikai érdekekből. Így akarunk lenni Ausztria-Magyarországgal is. Már is számos bizonyítékokkal bírunk e hatalomnak, melyet egy nagy államférfi Gr. Andrássy vezet,*) Románia iránt tanúsított jó akarata felől, s mi okból kételkedjünk ezen támogatás ösztönzése felől? Talán azon neveléses kritika miatt, a melyet a Románul a vasúti összeköttetések ellen folytat Magyarhon ellen? Hiszen e lap érvei olyan gyermekesek, naivok, hogy vitaközörszóra nem is érdemesek.

Nincsen nálunk s egész Európában egyetlen komoly férfi, a ki komolyan vehetné a demagógok azon éretlen érvelését, miszerint vasutaink úgy érnek valamit, ha elvágva maradnak és nem lesznek a szomszéd vasutakkal összekötve. Micsoda más veszedelem lehetne még számunkra Ausztria részéről? Talán bizony ama vén asszonyok félelme, az az elavult fogás, hogy Ausztria-Magyarhon minket meg akar hódítani? Ez a félelem is annyira neveléses, hogy szót sem érdemel.

Ha Ausztria-Magyarországnak a keleten törvényes érdeke van, csak is az, hogy az al-Dunánál egy erős állam szerveztessék, a hol rend uralkodjék és sorompója legyen azon elemeknek, melyek a keletre való befolyásukat vitatják. Ez a fontos érdek felette össze van kötve a mi érdekünkkel.

De hát Ausztriának lehet-e oka mi tőlünk tartani? Semmi áron. A konzervatív többség által kormányzott konzervatív Romania legszentebb kötelemnek tartja szomszédának érdekeit legkevésbé sem érinteni, és a határokat a mostani állásában tisztelni. Csak a demagógpárt szándékozik a szomszédban zavart idézni és magát hódítási álmokban ringatni. Tehát Ausztria Magyarhonnak igen sok érdeke van arra, hogy a konzervatív Romániát támogassa s ez által kezességet nyújtson a kelet békéjére.

Mindezekből minden felvilágosodott s jó hazafi átláthatja, hogy mind Romániának, mind Ausztria-Magyarhonnak számos érdekeik vannak, hogy e két szomszéd a legszorosab s legjobb viszonyban éljenek egymással.

Elképezhetjük én, hogy milyen furiába fogja hozna ez a cikk a vöröseket, de ideje volt egyszer hogy tisztán beszéljen a rendpárt is velünk szemben. Kuza temetése Ruginószán a legszebb reudben ment végbe. Nem csuda, mert ott volt Floreszkó, Jóneszkó moldovai képviselő és egyik orátor meg is pengette a separatismust. Összesen öt szónok volt s köztük Kogalniceánó is.

A CHOLERA KOLOZSVÁRTT.

Tegnapelőtt, jun. 18-dikán esti 7 órakor állítólag egy N.-Váradról*) érkezett emberen jelentkezett városunkban az első cholera eset, mely hajnalra halállal végződött.

Másnap délig még három beregülés jelentett be, míg este 9-re emelkedett a cholera betegek száma, kik közül összesen 4-en haltak meg.

Ma (20-dikán) reggeli kilencz óráig 1 új eset jelentetett be, új halál azonban nem történt.

E tényeket kötelezőségünknek tartók nyilvánosságra hozni, valamint jövőre is hiven a valósághoz értesítjük t. olvasóinkat, ne hogy a nagyított alakban terjedő hír rémületet okozzon.

A hatóság eddigi intézkedései a következők: Az első halottakat tegnap délután fölboncozták s a hullán constattatott a cholera. Ugyancsak tegnap délután egészségügyi tanácskozás tartatott, elhatároztatván, hogy az ürességben álló orvosok a másra ideiglenesen nem egy, hanem három orvosalkalmaztassák s a 11 tizedben két-két bizalmi férfi foly-

tonos örködés alatt tartva a lakások tisztaságát, a desinfectiot, a betegek létszámát és ápolását.

Ma délutánra városunk összes orvosi kara, ide érte az egyetem orvoskari tanárait is, tanácskozással vannak fölkerve a szükséges intézkedések megállapítása iránt.

Részünkről is felhívjuk a városi előljáráságot az erőyes intézkedésre s ennek sikeres keresztültvitelére aligha lesz elegendő tizedenként csak 2—2 bizalmi férfi. Figyelmeztetjük továbbá a városi hatóságot az u. n. czigányok árka, a Bethlen-utcazi süppedékekre s egyáltalán az utcazi csatornákra, melyek igen csekély eséssel bírván, valóságos mocsárokat, miasmatikus kigőzölgesű telepeket alkotnak a város beljében. Ugyanezen kategória alá esnek a buza utcák s legkivált a bemenet sarokházánál levő botrányos canalis-ajtó.

Ha, mint hisszük, a szakszerű intézkedések erőyesen végre is hajtának a hatóság részéről: a közönség nyugodtan lehet, rendes életmódját folytathatja, s a gyomor terheléstől és meghűléstől órizkdvé, a legkisebb baj jelentkezésénél azonnal orvosi segélyhez folyamodva: a cholera nagyobb mérvű terjedésének bizonynyal eleje vététhetik.

Déli 12 óráig két új betegülési eset jeleltetett be. Ujabb halál-eset hivatalosan nem constattatott.

Kezdetől fogva tehát volt beteg 12, halott 4.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, június 19. 1873.

— A közmunka- és közlekedési minster Herált Adolfot, az első erdélyi vasutnál alkalmazásban volt irodaigazgatót, a vezetése alatti ministeriumhoz könyvés térképtári igazgatósegéddé nevezte ki.

— Koch Antal kolozsvári egyetemi tanárnak jelentése a „Frusca-Gora” hegységekből 1871. év nyarán tett földtani kutatásról, most jelent meg a magyarhoni földtani társulat közlönyében, egy színezett térképpel.

A honvéd hadosztályokból egy nagyobb csapat fog a jövő hóban a bruci táborba menni, ott a közös seregbeli csapatokkal együtt fognak hadgyakorlatokat tartani. Ez alkalommal József főherczeg is oda rándul.

— Augusztia császárné egyik lap szerint három, másik szerint hat napot tölt Bécsben, s Zsófia főherczegasszony schönbrunni pompáan megnyitott osztályában fog lakni; tisztelőtérre a hó 29-én nyárból lesz gróf Andrássynál, 30-dikán pedig szini előad schönbrunnban.

— Klagenfurtban e napokban leplezik le Mária Thérézia szobrát; az alkalmi költeményt Weilen irta s az ünnepélyen Rudolf trónörökös is jelen lesz.

— A helybeli iparos-egylet e hó 29-én, a „Nemes kert”-ben zártkörű nyári táncvizsgalmat rendez. A rendező bizottság elnöke Tauffer János. A bizottmányi tagok sorában ott látjuk legderekbbs legtekinélyesebb iparosainkat, mint: Krémer Ferencz Tömösvári Miklós, Kerekes Márton, Szabó Mihály, Knauer József, Régeni György, Autkó János, Akeszman Samu, Lőrinczi József, Benigni Samu, Böhm János, Bak Lajos, Könya Rudolf, Mamica János, Szucsáki Lőrincz, Kubicek Demokos, Balla László, Horváth Ferencz, Czink János, Tokos Zsigmond, Becsei Hugó, Beddi István, Ignácz Ferencz, Harmati István, Waszi Zsigmond neveit. E nyári táncvizsgalon — reméljük — minden tekintetben méltó lesz jó hírnevéhez s kedélyesség és fesztelenségre nézve se fog engedni, a híressé vált farsangi iparos-egyleti báloknak.

— Zimmermann Henrik, a gázvilágítási vállalat intézője következő sorokat küldötte be hozzánk: „A „Kelet” f. é. 137 ik számának napi hiri között a légszuszvilágítási vállalat igazgatósága által kiadott „légszuszkönyv” oly módon van ismertette, hogy az a gázfogyasztókat minden tekintetben megköti, az igazgatóság ellenben magát semmire sem kötelezi. Nem vagyok hivatva a gázvilágítási vállalat igazgatósága és a városi hatóság által egyetértőleg megállított s a t. városi képvislet által megállított szabályok védelmére kelni, miután azonban a közlemény végén személyemre vonatkozólag az áll, hogy „mikor csak nekem tetszenék, a legszebb pokoli sötétségben fognánk ülni” legyen szabad egész tisztelettel kijelentem, hogy ugyanezen szabály van más városokban is elfogadva s megfellel ezéljárnak; az sem tölem függ, hogy egyszerre csak pokoli sötétségben ülünk, mert ez nem csak a fogyasztó közönség, hanem a gázvilágítási vállalat érdekével is ellenkezőnek. Zimmermann Henrik”

— A „Kolozsvári dalkör” és az újonnan alakult polgári dalárda dalegyletek közreműködésével a világiállításra felkölöndő iparosok felsegítésére a f. hó 8-ról esős idő következtében elmaradt tanczvizsgalommal egybekötött rendkívüli dalestély kedvező idő esetében f. hó. 22-én vasárnap tartatik meg a külső középútszai „Angol királyné” című mulató kertben. Ajánljuk e sok évet igérv, jótékonyezélu tánczvizgalommal egyekötött dalestélyt a közönség pártfogására.

— Orbán József, a kávéházában s a Redout épületében a gázvilágítás bevezetése folytán feleslegessé vált fotogen világítási eszközöket addig, míg a lövölde épületébe a gáz bevezettetnék, a lövölde-egyletnek használat végett ingyen felajánlotta.

— A brassai rom. cath. főgymnásiumnál folyó tanév végén tartandó érettségi vizsgára vonatkozólag a „Nemere” téves hírével szemben megjegyeztetni kívánjuk, miként a szóbeli érettségi vizsga napját nem a ministerium, hanem az erd. tanker. főigazgató tűzte ki, azon esetre, ha a nyilvánossági jog a brassai r. k. főgymnásiumnak netalan megadatnék, miután a nyilvánossági jog megadásáért az erdélyi püspök közbenjárása folytán, szintén az erd. tanker. főigazgató intézett felterjesztést a közoktatási m. k. ministeriumhoz.

— Csik- és Gyergyószékben a „Hon” szerint az iskolák felett még mindig kizárólag az ultramontanizmus uralkodik. Minden tankönyv a szt. István társulat kiadványaiból van. E székben ugyan több helyütt igen csinos s jól felszerelt iskolák léteznek, de egy tanítóra átlag 90 növendék jut s még így is 1477 tankötelezett semminemű oktatásban nem részesül. Borszákon sem tanoda, sem tanító nincs.

— A prédikáció haszna. M. abbé egyik lyoni egyház vikarius, oly rutinírozott szónok volt, hogy igen gyakran készületlenül lépett a szöszekre s mégis sokszor nagy föszáttal szónokolt. Egykor, midőn épen beszédéhez akart volna kezdeni, hallgatói közt tekintélyes számú alacsonyabb sorsu házi nőt pillant meg. S minthogy a sorsjáték iránti szenvedély nagyon el volt terjedve, ez alkalommal megint e rutó szenvedélyről kezdett beszélni. „Mostanában nem gondolnak egyébre, mint hogy szerencsésjüket a sorsjátékra állapítsák meg: nappal számokkal álmadoznak reggel számokkal ébrednek fel. Felkelésük után a szomszédúthoz futnak s lelkendezve beszélnek el álmokat. „Kedves komámasszony képzelje csak, a mult éjjel két számot álmódtam a 13 at 64-et, ezeket kell föltenni. Mindent rendtelenségbe hagyva az első collectorhoz szaladnak, egész hétikeresmenyőket feláldozzák. Ah, hány háziasszony nem szorja e pokoli örvénybe pusztá vak szerencsére ki pénzét, melyre háztartásában legnagyobb szükségé lenne, hány kegyetlen anya nem pazarolja el így pénzét, melylyel szerencsétlen gyermekeit táplálni kellene, kik most éheznek és szomjuhoznak. E szenvedélyes hangon folytatá tovább, gyalázatos következményeit festve e szenvedélynek. Mitőn verejték csepppektől gyöngyöző homlokuk kilépett a templom ajtaján, halgatónőinek egyike mélyen meghajtva magát így szólt hozzá barátságosan: „Bocsáson meg Abbe ur, hogy oly bátor vagyok s megszólítom; engedjen meg nekem egy kérdést, nemde jól hallottam, a 13 és 64-es számokat.

— Mily gyorsan repülnek a madarak. A héja és más madarak óránként 30 mföldet hagynak hátra, ha már a közönséges varjak is 5 mföldet repülnek keresztül, a mozdonynyal bátran versenyezhetnek. A közönséges fecske körülbelül 16 mföldet repül óránként, a kőszáli fecske ellenben három anynyit, tehát 48 mföldet. Egy solym, mely IV. Henrik francia királyé volt, kiszállott Fontainebleau-ból s 24 óra mulva csak Malában foghatták meg ismét, tehát 300 mföldet nagyobb távolságot tett meg ez idő alatt. Ez állatok sohasem repülnek éjjel. Ha a leg-hosszabb napot vesszük egy gyorsaság, melylyel a léget hasítókat, 15 mföldet növekedik. Kedvező szelek óránkint 7—8 mföldet mozdíthatják elő repülési képességüket, tehát három akkora távra fokozhatják.

KÖZGAZDASÁG

A rozsa.

(Folytatás.)

A gabonarozsának két faja van a „Puccinia coronata és Puccinia graminis” Kora tavasszal a rozsa által meglepett leveleken sárga foltok tűnnek fel, melyeket aztán sárga foltok és sávolyok követnek. A legkorábban feltűnő rozsa porhalmazok inkább vörhenyesek és hosszukás alaknak, ép ily alakú birnak a fekete foltok is. — A rozsa porhalmaz másik faja inkább sárgás színű és többnyire a levél bordáját követő sávoly alakban tűnik fel, és az ezeket követő fekete sávolyok kiválólag hosszúra nyulnak és gyakran egymásba folynak. A világos színű rozsa porhalmazok a rozsa csirasejtjei (Uredo vagy Stylospora) és a fekete foltok pedig a gabnarozsda valódi magsejtjei (Pucciniensporen vagy Teleutoporen) által képezetnek, és pedig a vörnyeges hosszukó alaku rozsdaporhalmazok a Puccinia coronatától, a sárgás sávoly alakban feltűnő pedig a Puccinia graministól származnak. Mi jól magyarul talán az elsőt „Foltosrozsának” a másikat pedig „Sávolyosrozsának” mondhatnók. — Ez utóbbinak magsejtjei (spórái) hosszukás hegyesek, csirasejtjei pedig hosszukók, a Puccinia coronata magsejtjei viszont rövidebbek, fölül kiészésedők és apró csapattal ellátvák, honnét „coronata” koronás elnevezését is vette, míg csirasejtje, egészen gömbalakúak.

A rozsa, tehát a mint az elsoroltakból láthatjuk nem mint a „Hon” egyik májusi számában egy vidéki levelezőnek még pedig szerinte számos

kisérletek alapján állítani tetszett, a buza gyökerei által a földből felvett vasélegnek a leveleken való kivirágzása, hanem valódi élődi porgomba, mely valamennyi gabnafajt inkt megátadja, de a melyek közül nem mindeniknek képes egyenlően ártani, mert noha a rozsbán is tetemes károkat képes okozni, mégis erősebben inkább csakis a zabot, árpát és kiváltkáp a buzát szokta megátadni és legnagyobb pusztítást a buzában szokott tenni. — A buzák közül legkevésbé szokott általa még a lengyelbuz (Triticum polanicum) szenvedni. A rozsa rendesen a legalsó leveleken és a levélhüvelyeken szokott feltűnni és sokszor a levélhüvelyek már tele vannak rozsdával, még mielőtt az a szárát és leveleket megátadta volna, ha azonban kedvező az időjárás a rozsa kifejlődésére; akkor még a kalászok polyvált, sőt szálkái is ellepi.

A legtöbb gazdaember azonban tudom, mindezekre azt fogja mondani, hogy mind szép dolog ezt tudni, de hát azt mondják meg azok a tudósok, hogy hogyan, miként lehet a rozsdától megoltalmazni a vetést, sőt hogy arra adjanak tanácsot, hogy miképen lehetne kipusztítani annak még a magját is. És ne is bigyja senki, hogy ezen szép szándék meg ne fordult volna azon jó urak fejében, mert iszen épen azon tudós is, a ki az üszög és rozsa és általban a gazdasági növények betegségei közül vizsgálatot tette és legtöbbet foglalkozott, sőt foglalkozik még most is e tárggyal, Dr. Kuhn. J. maga is gazda, még pedig jeles gazda. Hanem hiába, sokszor a legjobb szándékkal is csak kevésre lehet menni, és így vagyunk a rozsdával is.

A mint a fentebbi gombafaj szaporodási módjának elsorolásából látnak, a természet igen bőkezűleg gondoskodott annak szaporodása és elterjedéséről, és épen ezért, igen nehéz annak elejét venni, és pedig annál nehezebb, mivel a gabonafajoknak általmas rozsdafajok épen úgy előőnek a vadontermő kalászon növényekes is, melyekre még kevésbé vagyunk képesek befolyást gyakorolni, még mint gabnafajainkra. Legkevésbé vagyunk képesek tenni a rozsdának tavasszal való felűnése ellen, mert ha megakarnók is tenni, a mit azonban józan gondolkodás meg nem enged — tudniillik elégetését minden rozsdás szalmának, hogy ezáltal megsemmisítsük mindazon magsejteteket (spórákat) melyeknek a feladata a rozsdának tavasszal való szaporodásáról és elterjedéséről gondoskodni, mit érnénk ezzel is, midőn a mezőn található vadonövények tarlóján ama vészhozó magsejték szintén épen úgy áttelelnek, mint gabnafajainkon, és ha azokból azután bámi kis mennyiségben jutnak is a csirasejtet a vetésekre, azon óriási szaporodási képesség mellett, melylyel a gabnafaj bir, mégis minden előregondoskodásunk mellett is tönkre teheti a rozsa buzavetéseinket.

(Vége következik.)

— Deési piac árai június 17-dikén 1873 alsó ausz mérője. Tisztabuz 8 ft. — kr. Elegy buza 7 ft. — kr. Rozs 5 ft. — kr. Zab 1 ft 60 kr. Fagygyugyertya 40 kr. Marhabus font. 18 Leese 20 kr. Paszuly 10 kr. Burgonya 3 ft 40 krt

— A szamosújvári piac árai június 16-ról r. ausz. mérő Tisztabuz 7 ft. 20 kr. elegy buza 5 ft 80 krajczár, rozs 4 forint 80 krajczár zab 1 forint 70 kr pityóká — ft — kr. Egy mázsa szlonna — ft — kr. Egy font disznózsír 52 kr. Egy kup. borsó 15 kr. leuce. 15. kr. paszuly 15 kr. Egy mázsa kenyérliszt — ft Egy font marhabus 20 Egy mázsa zséna 1 ft 90 kr. Egy öl tűzi fa kemény 12 kr

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről

Június 18-án 5% Metalliques 100 f. t. 68.40 Kamat — —. 5% Nemzeti kölcsön 73.75 ft 1860. Kölcsön 102. Bankrészevény 988. Hitelin-tézeti részevények 265. London 112.20 ft. st. 112 — Ezüst 112.50. Cs. kir. arany —. Napoleonor 989 — Urbéri kötvények: Magyarországi 75.40. Temesi 75. — Erdélyi 73.50. Horvátországi —

A „KELET” magán-távírat.

Feladatott Pesten június 20. d. e. 10 ó. 35 p.

Érkezett június 20. d. e. 10 ó. 50 p.

A képviselőház az 1874-ki költségvetés tárgyalását megkezdé. Madarász a szélsőbal nevében határozati javaslatot terjeszt be a költségvetés megtagadása iránt. Tisza a balközép hozzájárulását a tárgyaláshoz azzal indokolja, mert nem akarnak az ország hitelének ártani. A pénzügyi bizottság tegnap megkezdé a zárszámadások felülvizsgálatát. A katasteri törvényjavaslatra kiküldött bizottság elfogadta a védőoltások, malomcsatornák és véderők adómentességét.

Feladás szerkesztő: Szász László

*) Hallja meg ezt a „Gazetta”, „Abina” a „Federation” is. Készít. Szász L.

